

Quattuor inde notis locus est, quibus ordine lectis, 725

Vel mos sacrorum, uel fuga regis inest.

Nec te prætereo populi fortuna potentis

Publica, cui templum sequente datum est,

Hanc ubi diues aquis acceperit Amphitrite,

Grata Ioui fuluæ rostra uidebis auis. 730

Auferet ex oculis ueniens Aurora Bowton,

Continuacq; die sydus Hyantis erit.

PVBLII OVIDII NASO

NIS FASTORVM LI

BER SEXTVS.

hic quoq; mensis habet dubias in no-
mine causas, (ipse leges.

Quæ placeant positis omnibus

Facta canā, sed erūt, qui me finxisse

Nullacq; mortali numina uisa putent. (loquētur,

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo, 505

Impetus hic sacrae semina mentis habet.

Fas mihi præcipuæ uultus uidisse deorum,

Vel quia sum Vates, uel quia sacra cano,

Est nemus arboribus densum secretus ab omni

Voce locus, si non obstreperetur aquis. 10

Hinc ego quærebam cœpti quæ mensis origo

F A S T O R V M

- Esset, & in cura nominis huius eram,
 Ecce deas uidi, non quas præceptor arandi
 Viderat, A scraas cum sequeretur oues.
- 15 Nec quas Priamides in aquosæ uallibus Idæ
 Contulit, ex illis sed tamen una fuit,
 Ex illis fuit una sui germana mariti,
 Hæc erat (agnoui) quæ stat in arce Iouis,
 Horrueram, tacitoq; animum pallore fatebar,
- 20 Tunc dea, quos fecit, sustulit illa metus.
 Namq; ait o Vates Romani conditor anni
 Ausi per exiguos magna referre modos,
 Ius tibi fecisti numen cœleste uidendi,
 Cum placuit numeris condere festa tuis.
- 25 Netamen ignores, uulgicq; errore traharis,
 Iunius a nostro nomine nomen habet.
 Est aliquid nupfisse Ioui, Iouis esse sororem.
 Fratre magis dubito gloriar, an ne uiro.
 Si genus aspicitur, Saturnum prima parentem
- 30 Feci, Saturni fors ego prima fui.
 A patre dicta meo quondam Saturnia Roma est,
 Hæc illi e cœlo proxima terra fuit,
 Si torus in pretio est, dicor matrona Tonantis,
 Iunctaq; Tarpeio sunt mea templa Ioui.
- 35 An potuit Maio pellex dare nomina mensi,
 Hic honor in nobis inuidiosus erit

Cur igitur regina uocor, princepsq; deorum?
 Aurea cur dextræ scepra dedere meæ?
 An faciunt mensē lucēs, Lucinaq; ab illis
 Dicar, & a nullo nomina mense traham? 40
 Tum me pœniteat posuisse fideliter iras,
 In genus Electræ, Dardaniamq; domum.
 Causa duplex iræ, raptō Ganymede dolebam.
 Forma quoq; Ideo iudice uicta mea est.
 Pœniteat quod non foui Carthaginis arces, 45
 Cum mea sint illo currus & arma loco.
 Pœniteat Sparten, Argosq; measq; Mycenas,
 Et ueterem latio supposuisse Samon.
 Adde senem Tatum iunonicolasq; Phaliscos,
 Quos ego Romanis succubuisse tuli. 50
 Sed neq; pœniteat, nec gens mihi carior ulla est,
 Hic color, hic teneo cum Ioue templā meo.
 Ipse mihi Mauors commendo mœnia dixit
 Hæc tibi, tu pollens urbe nepotis eris.
 Dicta fides sequitur, centum celebramur in aris, 55
 Nec leuior quouis est mihi mensis honor.
 Nectamē hunc nobis tantūmodo præstat honorem
 Roma, suburbanī dant mihi munus idem.
 Inspice quos habeat nemoralis Aricia fastos,
 Et populus Laurens, Lauiniumq; meum. 60
 Est illic mensis Iunonius, aspice Tybur,

F A S T O R V M

- Et prænestinæ moenia sacra deæ,
 Iunonale leges tempus, nec Romulus illas
 Condidit, at nostri Roma nepotis erat.
- 65 Finierat Iuno, respeximus, Herculis uxor
 Stabat, & in uultu signa dolentis erant,
 Non ego si toto mater me cedere cœlo
 Iusserit, inuita matre morabor ait,
 Nunc quoq; non luctor de nomine temporis huius
- 70 Blandior, & partes pene rogantis ago.
 Reſpicij mei iuris malim tenuisse precando,
 Et faueas causæ forsitan ipse meæ,
 Aurea possedit socio capitolia templo
 Mater, & ut debet, cum Ioue summa tenet.
- 75 At decus omne mihi contingit origine mensis,
 Vnicus est, de quo sollicitamur, honor.
 Quid graue si titulum mensis Romane dedisti
 Herculis uxori, posteritasq; memor?
 Hæc quoq; terra aliquid debet mihi nomine magni
- 80 Coniugis, huc captas appulit ille boues.
 Hic male defensus flammis & dote paterna
 Cacus Auentinam sanguine tinxit humum,
 Ad propria uocor, populum digessit ab annis
 Romulus, in partes distribuitq; duas.
- 85 Hæc dare consilium, pugnare paratior illa est,
 Hæc ætas bellum suadet, at illa gerit.

299

LIBER SEXTVS.

Sic statuit, mensesq; nota secrevit eadem,
 Iunius est iuuenum, qui fuit ante senum.
 Dixit, & in litem studio certaminis issent,
 Atq; ira pietas dissimulata foret. 90
 Venit Apollinea longas concordia lauro
 Nexa comas placidi numen, opusq; ducis.
 Hæc ubi narrauit Tatium, fortemq; Quirinum,
 Binaq; cum populis regna coisse suis.
 Et lare communi foceros, generosq; receptos, 95
 His nomen iunctis Iunius inquit habet.
 Dicta triplex causa est, at uos ignoscite diuæ,
 Res est arbitrio non dirimenda meo.
 Ite pares a me, perierunt iudice formæ
 Pergama, plus lædunt, quam iuuat una duræ. 100
 Prima dies tibi Carna datur dea cardinis hæc est,
 Numine clausa aperit, claudit aperto suo.
 Vnde datas habeat uires obscurior auro
 Fama, sed e nostro carmine certus eris.
 Adiacet antiquus Tyberino lucus Helerni, 105
 Pontifices illuc nunc quoq; sacra ferunt.
 Inde fata est Nymphæ, Cranen dixere priores,
 Ne quicquam multis sæpe petita procis.
 Rura sequi, iaculisq; feras agitare solebat,
 Nodosasq; caua tendere ualle plagas. 110
 Non habuit pharetram, Phœbi tamen esse sororem

F A S T O R V M

- Credebant, nec erat Phœbe pudenda tibi.
 Huic aliquis iuuenum dixisset amantia uerba,
 Reddebat tales protinus illa sonos.
 115 Hæc localucis habent nimis, & cum luce pudoris.
 Si secreta magis ducis in antra, sequar.
 Credulus ante subit, frutices hæc nocturna refilit.
 Et latet, & nullo est inuenienda loco.
 Viderat hanc lanus, uisæq; cupidine captus,
 120 Ad duram uerbis mollibus usus erat.
 Nympha iubet quæri de more remotius antrum,
 Utq; comes sequitur, desituitq; ducem.
 Stulta (uidet lanus quæ post sua terga gerantur)
 Nil agis, & latebras respicit ille tuas.
 125 Nil agis en dixit, nam te sub rupe latentem
 Occupat amplexu, tecq; potitus ait.
 Ius pro concubitu nostro tibi Cardinis esto,
 Hoc pretium positæ uirginitatis habe.
 Sic fatus spinam, qua tristes pellere possent
 130 A foribus noxas, hæc erat alba, dedit,
 Sunt auidæ uolucres, non quæ Phineia mensis
 Gutturæ fraudabant, sed genus inde trahunt.
 Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinæ,
 Canicies pennis, unguibus hamus inest.
 135 Nocte uolant puerosq; petunt nutricis egentes.
 Et uisitant cunis corpora rapta suis.

306

LIBER SEXTVS.

Carpere dicuntur lactentia uiscera rostris,
 Et plenum poto sanguine guttur habent.
 Est illis Strigibus nomen, sed nominis huius
 Causa, q̄ horrenda stridere nocte solent, 140
 Siue igitur nascuntur aues, seu carmine fiunt,
 Neniaq; in uolucres falsa figurat anus,
 In thalamos uenere Proca, Proca natus in illis
 Præda recens auium quinq; diebus erat.
 Pectoraq; exorbent auidis infantia linguis. 145
 Et puer infœlix uagit, opemq; petit.
 Territa uoce sui nutrix accurrit alumni,
 Et rigido sectas inuenit ungue genas.
 Quid faceret? color oris erat qui frondibus ol'm
 Esse solet seris, quas noua læsit hyems. 150
 Peruenit Cranen, & rem docet illa timorem
 Pone, tuus sospes dixit alumnus erit.
 Venerat ad cunas flebant materq; paterq;
 Siste uos lachrymas, ipsa medebor ait.
 Protinus arbutea postes ter in ordine tangit, 155
 Fronde ter arbutea limina fronde notat.
 Spargit aquis aditus, & aquæ medicamen habebant
 Extaq; de porca cruda bimestre tenet.
 Atq; ita noctis aues extis puerilibus inquit
 Parcite, pro paruo uictima parua cadit. 160
 Cor pro corde precor, pro fibris sumite fibras,

F A S T O R V M

Hanc animam uobis pro meliore damus,
 Sic ubi libauit pro secta sub æthera ponit,
 Quicq; adsint sacris respicere illa uetat,
 165 Virgaq; ianalis de spina sumitur alba,
 Qua lumen thalamis parua fenestra dabat.
 Post illud neq; aues cumas uiolasse feruntur
 Et redijt puero, qui fuit ante, color.
 Pinguia cur illis gustantur larda calendis,
 170 Mistaq; cum calido sit faba farre, rogas?
 Prisca dea est, aliturq; cibus, quibus ante solebat,
 Nec petit ad scitas luxuriosa dapes.
 Piscis adhuc illis populis sine fraude natabat,
 Ostreaq; in conchis tuta fuere suis.
 175 Nec latium norat, quam præbet Ionia diues,
 Nec quæ pygmaeo sanguine gaudet auis.
 Et præter pennas nihil in pauone placebat,
 Nec tellus captas miserat ante feras.
 Sus erat in pretio, caesa sue festa colebant,
 180 Terra fabas tantum, duraq; farra dabat,
 Quæ duo mista simul, sextis quicunq; calendis
 Ederit, huic lædi uiscera posse negant.
 Arce quoq; in summa Iunoni templa monetæ
 Ex uoto memorant facta Camille tuo.
 185 Ante domus Manli fuerat, qui gallica quondam
 A Capitolino reppulit arma Ioue.

30

LIBER SEXTVS.

Quam bene Di magni pugna cecidisset in illa
Defensor solij Iuppiter alte tui.

Vixit, ut occideret damnatus crimine regni,
Hunc illi titulum longa senectæ dabat. 190

Lux eadem Marti festa est, quem prospicit extra
Appositum tectæ porta capena uiæ.

Te quoq; tempestas meritam delubra fatemur,
Cum pene est cor sis obruta classis aquis.

Hæc hominũ monimẽta patent, sed quærimus astra, 195
Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Postera lux Hyadas taurinæ cornua frontis
Euocat, & multa terra madescit aqua.

Mane ubi bis fuerit, Phœbusq; iterauerit ortus,
Factaq; erit posito rore bis uda seges, 200

Hac factata die thusco Bellona duello
Dicitur, & latio prospera semper adest.

Appius est author, Pyrrho qui pace negata
Multum animo uidit, lumine captus erat.

Prospicit a tergo summum breuis area circum, 205
Est ubi non parua parua columna notæ.

Hinc solet hasta manu belli prænuntia mitti,
In regem & gentes cum placet arma capi.

Altera pars circi custode sub Hercule tuta est,
Quod Deus Euboico carmine munus habet. 210

Muneris est tempus, qui nonas Lucifer ante est,

F A S T O R V M

- Si titulos quæris, Sylla probabit opus.
 Quærebam nonas sancto, fidio ne referrem,
 An tibi semipater, tunc mihi sanctus ait.
- 215 Cuicumq; ex illis dederis, ego munus habebo.
 Nomina terna fero, sic uoluere cures.
 Nunc igitur ueteres donarunt æde Sabini,
 Inq; Quirinali constituere iugo.
 Est mihi, sitq; præcor nostris diuturnior annis
- 220 Filia, qua foelix sospite semper ero.
 Hanc ego cum uellem genero dare, tempora fædis
 Aptare quærebam, quæq; cauenda forent.
 Tunc mihi post sacras monstratur Iunius Idus
 Utilis & nuptis, utilis esse uiris.
- 225 Primaq; pars huius thalamis aliena reperta est.
 Nam mihi sic coniux sancta dialis ait,
 Donec ab Iliaca placidus purgamina Vesta
 Detulerit flauis in mare Tybris aquis.
 Non mihi detonsæ crines depectere buxo,
- 230 Non unguis ferro subsecuisse licet.
 Non tetigisse uirum quamuis Iouis ille sacerdos,
 Quamuis perpetua sit mihi lege datus.
 Tu quoq; ne propera, melius tua filia nubet
 Ignea cum pura ueste nitebit humus.
- 235 Tertia post nonas remouere Lycaona Phoebe
 Fertur, & a tergo non habet ursa metum.

LIBER SEXTVS.

Tunc ego me memini ludos in gramine campi

Aspicere, & dici lubrice Tybri tuos.

Festa dies illis, qui lina madentia ducunt.

Quicq; tegunt paruis æra recurua cibus. 240

Mens quoq; numen habet, Menti delubra uidemus

Vota metu belli perfide Pœne tui.

Pœne rebellabas, & leto consulis omnes

Attoniti maurus pertimue manus.

Spem metus abstulerat, cum menti uota Senatus. 245

Suscipit, & melio protinus illa uenit.

Aspicit instantes medijs sex lucibus Idus

Illa dies, qua sunt uota soluta deæ.

Vesta faue, tibi nunc operata resoluimus ora,

Ad tua si nobis sacra uenire licet. 250

In prece totus eram, cœlestia numina sensi,

Lataq; purpurea luce refulsit humus.

Non equidem uidi, ualeant mendacia Vatum,

Tu dea non fueras aspicienda uiro.

Sed quæ nescieram, quorumq; errore tenebar, 255

Cognita sunt nullo præcipiente mihi.

Dena quater memorant habuisse patilia Romam,

Cum flammæ custos æde recepta dea est.

Regis opus placidi quo non metuentius ullum

Numinis ingenium terra sabina tulit. 260

Quæ nunc ære nitent, stipula tunc tecta uirebant.

- Et paries lento uimine textus erat.
 Hic locus exiguus qui sustinet atria Vestæ,
 Tunc erat intonsi regia magna Numæ.
 265 Forma tamen templi, quæ nunc manet, ante fuisse
 Dicitur, & formæ causâ probanda subest.
 Vesta eadem est, & terra subest, uigil ignis utriq;
 Significant sedem terra focusq; suam.
 Terra pilæ similis nullo fulcimine nixa
 270 Aere subiecto tam graue pendet onus.
 Ipsa solubilitas subiectum sustinet orbem,
 Quicq; premat partes angulus omnis abest.
 Cumq; sit in mediâ rerum regione locata,
 Et tangat nullus plusue, minusue latus,
 275 Ni conuexa foret, parti uicinior esset,
 Nec mediûm terræ mundus haberet onus.
 Arte syracusia suspensus in aere clauso
 Stat globus immensi parua figura poli.
 Et quantum a summis, tantum secessit ab imis
 280 Terra, q; ut fiat forma rotunda facit.
 Par facies templi, nullus procurrit in illo
 Angulus, a pluuio uendicat imbre tholus.
 Cur sit uirginibus quæris dea culta ministris?
 Inueniam causas hac quoq; parte suas.
 285 Ex Ope lunonem memorant, Cereremq; creatas
 Semine Saturni, tertia Vesta fuit.

LIBER SEXTVS.

Vtraq; nupserunt, ambæ peperisse feruntur,
 De tribus impatiens restitit una uiri.
 Quid mirum uirgo si uirgine læta ministra
 Admittit castas in sua sacra manus? 290
 Nec tu aliud Vestam q̄ uiuam intellige flammam,
 Nataq; de flamma corpora nulla uides.
 Iure igitur uirgo est, quæ femina nulla remittit,
 Nec capit, & comites uirginitatis amat.
 Esse diu stultus Vestæ simulachra putauit, 295
 Mox didici cur uo nulla subesse tholo.
 Ignis inextinctus templo cælatur in illo,
 Effigiem nullam Vestæ nec ignis habent.
 Stat ui terra sua, ui stando Vestæ uocatur,
 Causaq; per graij nominis esse potest. 300
 At focus a flammis, & quod fouet omnia dictus,
 Qui tamen in primis ædibus ante fuit.
 Hinc quoq; uestibulum dici reor, unde precamur
 Quæ famur, Vestam quæ loca prima tenet.
 Ante focos olim scamnis confidere longis 305
 Mos erat, & mensæ credere adesse deos.
 Nunc quoq; cum fiunt antiquæ sacra Vacunæ,
 Ante Vacunales stantq;, sedentq; focos.
 Venit in hos annos aliquo de more uetustas,
 Fert missos Vestæ pura patella cibos. 310
 Ecce coronatis panis dependet a fellis,

- Et uelant scabras florída ferta molas.
 Sola prius furnis torrebant farra coloni,
 Et fornacali sunt stata sacra dea.
- 315 Suppositum cineri panem focus ipse parabat,
 Strataq; erat tepido regula quassa solo.
 Inde focum seruat pistor, dominamq; focorum,
 Et quæ pumiceas uersat asella molas.
- Præterea referam ne tuum rubicunde Priape
 320 Dedecus: est multi fabule p'ena ioci.
 Turrigeram frontem Cybele redimita coronis
 Conuocat æternos ad sua festa deos.
 Conuocat & Satyros, & rustica numina nymphas,
 Silenus, quamuis nemo uocarat, adest.
- 325 Nec licet, & longum est, epulas narrare deorum,
 In multo nox est peruigilata mero.
 Di temere errabant, in opacæ uallibus Idæ
 Pars iacet, & molli gramine membra leuant.
 Hi ludunt, hos somnus habet, pars brachia nectunt,
 330 Pars uiridem celeri ter pede pulsat humum.
 Vesta iacet, placidamq; capit secura quietem,
 Sicut erat positum cespite fulta caput.
 At ruber hortorum custos, Nymphasq; deasq;
 Captat, & errantes fertq; refertq; pedes.
- 335 Aspicit & Vestam, dubium est Nympha ne putarit,
 An scierit Vestam, scisse sed ipse negat.

Spem capit obscenam, furtimq; accedere tentat,

Et fert suspensos corde micante gradus.

Forte senex, quo uectus erat, Silenus a fellum

Liquerat ad ripas lene sonantis aquæ. 340

Ibat ut inciperet longi Deus helleponti,

Intempestiuo cum rudit ille sono.

Territa uoce graui surgit dea, conuolat omnis

Turba, per infestas effugit ille manus.

Lampfacos hunc soli solita est mactare Priapo, 345

Apta asini flammis indicis exta damus.

Quem tu diua memor de pane monilibus ornas,

Cessat opus, uacua conticuere molæ.

Nomine quam pretio celebrator arce tonantis,

Discant pistoris quid uelit ara Iouis. 350

Cincta premebantur trucibus capitolia gallis,

Fecerat obsidio iam diuturna famem.

Iuppiter ad solium superis regale uocatis

Incipe ait Marti, protinus ille refert.

Scilicet ignotum est, quæ sit fortuna malorum, 355

Et dolor hic animi uoce querentis eget.

Si tamen ut referam breuiter mala iuncta pudori

Exigis, alpino Roma sub hoste iacet.

Hæc est, cui fuerat promissa potentia rerum

Iuppiter hanc terris impositurus eras. 360

Iamq; suburbanos hetruscacq; contudit arma,

Spes erat in cursu, nunc lare pulsa suo est.

F A S T O R V M

- Vidimus ornatos ærata per atria picta
 Veste triumphales succubuisse senes.
- 365 Vidimus Iliacæ transferri pignora Vestæ
 Sede, putant aliquos scilicet esse deos;
 At si respicerent, qua uos habitatis in arce,
 Totq; domos uestras obsidione premi,
 Nil opis in cura scirent superesse deorum,
- 370 Et data sollicita thura perire manu.
 Atq; utinam pugnae pateat locus, arma capeffant,
 Et si non poterunt exuperare, cadant.
 Nunc inopes uictus ignauaq; fata timentes
 Monte suo clausos barbara turba premit.
- 375 Tunc Venus, & lituo pulcher, trabeaq; Quirinus,
 Vestaq; pro latio multa locuta suo est.
 Publica respondit cura est pro mœnibus istis
 Iuppiter, & pœnas Gallia uicta dabit.
 Tu modo, quæ defunt fruges, superesse putentur,
- 380 Effice, nec sedes desere Vesta tuas.
 Quodcunq; est solidæ cereris caua machina frangat,
 Mollitamq; manu duret in igne focus,
 Iusserat, & fratris uirgo Saturnia iussis
 Annuit, & mediæ tempora noctis erant.
- 385 Iam ducibus somnum dederat labor, increpat illos
 Iuppiter, & sacro, quid uelit, ore docet.
 Surgite. & in medios de summis arcibus hostes
 Mittite, quam minime tradere uultis opem.

Somnus abit, quaruntq; nouis ambagibus acti
Tradere quam nolint, & iubeantur opem. 390

Esse Ceres uisa est, iaciunt cerealìa dona,
Iacta super galeas, longaq; scura sonant.
Poffe fame uinci spes excidit hofte repulfo
Candida piftori ponitur ara Ioui.

Forte reuertebat feftis ueftalibus illa, 395
Qua uia Romano nunc noua iuncta foro est.

Huc pede matronam nudo descendere uidi,
Obftupui tacitus, fufiinuitq; gradum.
Sensit anus uicina loco, iuffumq; federe
Alloquitur quatiens uoce tremente caput. 400

Hæc ubi nunc fora funt, udae tenuere paludes,
Amne redundatis foffa madebat aquis.
Curtius ille locus, fccas qui fufinet aras.
Nunc folida est tellus, fed lacus ante fuit,
Sæpe suburbanas rediens conuiuia per undas 405
Cantat, & ad nautas ebria uerba iacit.

Qua Velabra folent in circum ducere pompas,
Nil præter falices, craffaq; canna fuit.
Non dum conueniens diuerfis ifte figuris,
Nomen ab aduerfo ceperat amne Deus. 410

Hic quoq; lucus erat iuncis & arundine denfus,
Et pede uelato non adeunda palus.

Stagna recesserunt, & aquas fua ripa coerces,
Siccacq; nunc tellus, mos tamen ille manet.

F A S T O R V M

- 415 Reddiderat causam, ualeas anus optima dixi,
 Quod superest æui molle sit omne tui.
 Cætera iam pridem didici puerilibus annis,
 Non tamen iccirco prætereunda mihi,
 Mœnia Dardanides nuper noua fecerat Ilus,
 420 Ilus adhuc Asiæ diues habebat opes.
 Creditur armiferæ signum cœleste Mineruæ
 Urbis in Iliacæ desiluisse iugo.
 Curâ uidere fuit, uidi templumq;, locumq;,
 Hoc superest illic, Pallada Roma tenet.
 425 Consultitur Smintheus, lupoq; obscurus opaco
 Hos non mentito reddidit ore sonos.
 Aetheriam seruate deam, seruabitis urbem,
 Imperium secum transferet illa loci.
 Seruat, & inclusam summa tenet Ilus in arce,
 430 Curæq; ad heredem Laomedonta uenit,
 Sub Priamo seruata parum, sic ipsa uolebas,
 Ex quo iudicio forma reuicta tua est.
 Seu genus Adraſti, seu furtis aptus Vlyſſes,
 Seu pius Aeneas, eripuisse ferunt.
 435 Author in incerto est, res est Romana, tuetur
 Vesta, quod assiduo lumine cuncta uidet.
 Heu quantum timuere patres, quo tempore uesta
 Arsit, & est tectis obruta pene suis.
 Flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes,
 440 Mistaq; erat flammæ flamma profana piæ.

LIBER V SEXTVS.

Attonitæ flebant demisso crine ministræ,
Abstulerat vires corporis ipse timor.
Prouolat in medium, & magna succurrite uoce,
Non est officium flere Metellus ait.
Pignora uirgineis fatalia tollite flammis, 445
Non ea sunt uoto, sed rapienda manu.
Me miserum dubitatis ait, dubitare uidebat,
Et pauidas posito procubuisse genu.
Haurit aquas, tollensq; manus ignoscite dixit
Sacra, uir intrabo non adeunda uiro. 450
Si scelus est, in me commissi pœna redundet,
Sit capitis damno Roma soluta mei.
Dixit, & irrupit, factum dea rapta probauit,
Pontificisq; sui munere tuta fuit.
Nunc bene lucetis sacro sub Cæsare flammæ, 455
Ignis in Iliacis nunc erit, estq; focus.
Nullaq; dicetur uittas temerare sacerdos
Hoc duce, nec uiua defodietur humo.
Sic incesta perit, quia quam uiolauit, in illa
Conditur, & tellus, Vestaq; numen idem est. 460
Tum sibi calleco Brutus cognomen ab hoste
Fecit, & Hispanam sanguine tinxit humum.
Scilicet interdum miscentur tristitia lætis
Nec populum toto pectore festa iurant.
Crassus ad Euphraten aequilas, natumq; suosq; 465
Perdidit, & leto est ultimus ipse datus.

- Parthe quid exultas? dixit dea, signa remittes.
 Quicq; necem Crassi uindictet ultor erit.
 At simul auritis uiolæ dementur a fellis,
 470 Et Cereris fruges aspera saxa terent.
 Nauita puppe sedens delphina uidebimus inquit,
 Humida cum pulso nox erit orta die.
 Iam phryx a nupta quereris Tithone relinquit,
 Et uigil Eois Lucifer exit aquis.
 475 Ite bonæ matres, uestrum matrália festum,
 Flauaq; Thebanæ reddite liba deæ.
 Pontibus & magno iuncta est celeberrima circo
 Area, quæ posito de boue nomen habet.
 Hac ubi luce ferunt Matutæ sacra parenti
 480 Sceptriferas serui templa dedisse manus,
 Quæ dea sit, quare famulas a limine templi
 Arceat, arcet enim, libaq; tosta petit.
 Bacche racemiferos edera redimite capillos,
 Si domus illa tua est, dirige Vatis opus.
 485 Arferat obsequio Semele Iouis, accipit Ino
 Te puer, & summa sedula nutrit ope.
 Intumuit Iuno, raptum quod pellice natum
 Educet, at sanguis ille sororis erat.
 Hinc agitur furij's Athamas sub imagine falsa,
 490 Tuq; cadis patria parue Learche manu.
 Mœsta Learcheas mater tumulauerat umbras,
 Et dederat miseris omnia iusta rogis.

LIBER SEXTVS.

Hæc quoq; funestos ut erat laniata capillos,
 Profilit, & cumis te Melicerta rapit.
 Est spacio contracta breui, freta bina repellit, 495
 Vnaq; pulsatur terra duabus aquis.
 Huc uenit, infans natum complexa lacertis,
 Et secum e summo mittit in alta iugo.
 Excipit illæfos Panope, centumq; sorores,
 Et placido lapsu per sua regna ferunt. 500
 Non dum Leucothee, non dum puer ille Palæmon
 Vorticibus densis Tybridis ora tenent.
 Lucus erat, dubium Semele Stîmele, ne uocetur,
 Mænadas ausonias incoluisse ferunt.
 Quarit ab his Ino quæ gens foret, arcadas esse 505
 Audit, & Euandrum scepra tenere loci.
 Dissimulata deam latias Saturnia Bacchas
 Instimulat fictis insidiosa sonis.
 O nimium faciles, o toto pectore captæ,
 Non uenit hæc uestris hospes amica choris. 510
 Fraude petit, sacriq; parat cognoscere ritum,
 Quo possit pœnas pendere, pignus habet,
 Vix bene desierat, complent ululatibus auras.
 Thyades infusus per sua colla comis.
 Inñciuntq; manus, puerumq; auellere tentant, 515
 Quos ignorat adhuc, inuocat illa deos
 Dicq; uiricq; loci miseræ succurrite matri,
 Clamor Auentini saxa propinqua ferit.

Appulerat ripæ uaccas Oetaeus iberas,
 520 Audit, & ad uocem concitus urget iter.
 Herculis aduentu, quæ uim modo ferre parabant,
 Turpia foemineæ terga dedere fugæ.
 Quid petis hinc (cognorat enim) matertera Bacchi?
 An numen quod me, te quoq; uexat, ait?
 525 Illa docet partim, partim præsentia nati
 Continet, & furis in scelus ille pudet.
 Rumor, ut est uelox agitatæ peruolat alis,
 Estq; frequens Ino nomen in ore tuum.
 Hospita Carmentis fidos intrasse penates
 530 Diceris, & longam deposuisse famem.
 Liba sua properata manu tegeæa sacerdos
 Traditur, & subito cocta dedisse foco.
 Nunc quoq; liba iurant festis matralibus, illa
 Rustica sedulitas gratior arte fuit.
 535 Nunc ait o Vates uenientia fata resigna,
 Qua licet, hospitij hoc precor adde meis.
 Parua mora est, coelum Vates ac numina sumit,
 Fitq; sui toto pectore plena dei.
 Vix illam subito posces cognoscere, tanto
 540 Sanctior, & tanto quam modo maior erat.
 Lata canam, gaude defuncta laboribus Ino,
 Dixit, & huic populo prospera semper ades.
 Numen eris pelagi, natunq; quoq; pontus habebit,
 In nostris aliud sumite nomen aquis.

LIBER SEXTVS.

Leucothee graijs, Matura uocabere nostris, 545

In portus nato ius erit omne tuo.

Quem nos Portunnum, sua lingua Palæmona dicet,

Este precor nostris æquus uterq; locis.

Annuerat, promissa fides, posuere labores,

Nomina mutarunt, hic Deus, illa Dea est. 550

Cur uetet ancillas accedere quaritis? odit,

Principiumq; odij, si sinat ipsa, canam.

Vna ministrarum solita est Cadmea tuarum

Sæpe sub amplexus coniugis ire tui. 555

Improbus hanc Athamas furtim dilexit, ab illa 555

Comperit agricolis femina tosta dari.

Ipsa quidem fecisse negat, sed fama recepit,

Hoc est cur odio sit tibi serua manus.

Non tamen hanc pro stirpe sua pia mater adoret,

Ipsa parum foelix uisa fuisse parens. 560

Alterius prolem melius mandabitis illi,

Vtilior Baccho quam fuit illa suis.

Hanc tibi, quo properas memorant dixisse, Rutulæ

Luce mea Marso consul ab hoste cades, 565

Exitus accessit uerbis, flumencq; Theloni 565

Purpureum mistis sanguine fluxit aquis.

Proximus annus erat, Pallantide uictus eadem

Didius hostiles ingeminauit opes.

Lux eadem fortuna tua est, authorq; locusq;

Sed super iniectis quis latet iste togis? 570

R

- 242 Seruius est, & constat eum, sed causa latendi
 Discrepat, & dubium me quoq; mentis habet.
 Tum dea furtiuos timide profitetur amores,
 Cœlestemq; homini concubuisse pudet.
- 575 Arsit anim magna correpta cupidine regis,
 Cæcaq; in hoc uno non fuit illa uiro.
 Nocte domum parua solita est intrare fenestra,
 Vnde fenestralis nomina porta tenet.
 Nunc pudet, & uultus uelamine cælat amatos,
- 580 Oraq; sunt multa regia tecta toga,
 An magis est uerum, post Tulli fulnera plebem
 Confusam placidi morte fuisse ducis?
 Nec modus ullus erat, crescebat imagine luctus,
 Donec eum positis occultere togis.
- 585 Tertia causa mihi spacio maiore canenda est.
 Nos tamen adductos intus agemus equos,
 Tullia coniugio sceleris mercede parato,
 His solita est dictis extimulare uirum.
 Quid iurat esse pares te nostræ cæde fororis,
- 590 Mecq; tui fratris, si pia iura placent?
 Viuere debuerant, & uir meus, & tua coniux,
 Si nullum ausuri maius eramus opus,
 Et caput & regnum factum est dotale parentis,
 Si uir es, indictas erige dotis opes.
- 595 Regia res scelus est, socerø cape regna necato,
 Et nostras patrio sanguine tinge manus.

LIBER SEXTVS.

Talibus instructus folio priuatus in alto
 Sederat, attonitum uulgus ad arma ruit.
 Hic cruor, & cædes, infirmaq; uincitur ætas,
 Sceptra gener focero rapta superbus habet. 600
 Ipse sub æquilis ubi erat sua regia cæsus,
 Concidit in dura sanguinolentus humo.
 Filia carpento patrios initura penates
 Ibat per medias alta, feroxq; uias.
 Corpus ut aspexit, lachrymis auriga profusus 605
 Restitit, hunc tali corripit illa sono.
 Vadis, an expectas pretium pietatis amarum?
 Duc inquam inuitas ipsa per ora rotas.
 (Certa fides facti est) dictus sceleratus ab illa
 Vicus, & æterna res ea pressa nota est, 610
 Post tamen hæc causa est templi monumenta parætis
 Tangere, mira quidem, sed tamen acta loquor.
 Signum erat in folio residens sub imagine Tulli,
 Dicitur hoc oculis opposuisse manum.
 Et uox audita est, uultus abscondite nostros, 615
 Ne nata uideant ora nefanda meæ.
 Vestæ data tegitur, uetat hanc fortuna moueri,
 Et sic e templo est illa locuta suo.
 Ore reuelato cum primum luce patebit
 Seruius, hæc positi prima pudoris erit, 620
 Parcite matronæ uetitas attingere uestes,
 Solennes, satis est uoce mouere preces.

- Sitq; caput semper Romano tectus amictu,
 Qui rex Romana sextus in urbe fuit.
- 625 Arserat hoc templum, signo tamen ille pepercit
 Ignis, opem nato Mulciber ipse tulit.
 Nanc; pater Tulli Vulcanus, Ocrisla mater
 Præsignis facie corniculana fuit.
 Hanc secum Tanaquil sacris de more peractis
- 630 Iussit in ornatum fundere uina focum.
 Hic inter cineres obscæni forma uirilis
 Aut fuit, aut uisa est, sed fuit illa magis.
 Iussa foco captiua fedet, conceptus ab illa
 Seruius, a coelo semina gentis habet.
- 635 Signa dedit genitor tunc cum caput igne corusco
 Contigit, inq; comis flammeus arsit apex.
 Te quoq; magnifica Concordia dedicat æde
 Liuiã, quam caro præstitit illa uiro.
 Disce tamen ueniens ætas, ubi Liuiã nunc est
- 640 Porticus, immensæ tecta fuere domus.
 Urbis opus domus una fuit, spaciumq; tenebat,
 Quo breuius muris oppida multa tenent.
 Hæc æquata solo est nullo sub crimine regni,
 Sed quia luxuria uisa no cere sua est.
- 645 Sustinuit tantas operum subuertere moles,
 Totq; suas hæret perdere Cæsar opes,
 Sic agitur censura, & sic exempla parantur,
 Cum iudex, alios quod monet, ipse facit.

LIBER SEXTVS.

Gramina continuo loculis depromit eburnis,
 Profuerant Glauci manibus illa prius. 750
 Tunc obseruatas augur descendit in herbas.
 Vfus & auxilio est anguis ab angue dato.
 Pectora ter tetigit, ter uerba salubria dixit,
 Deposited terra sustulit ille caput.
 Lucus eum, nemorisq; sui Dictynna recessu 755
 Cælat, Aricino uiribus ille lacu.
 At Lachesis Clothoq; dolent sua fila teneri,
 Et fieri regni iura minora sui.
 Iuppiter exemplum ueritus direxit in ipsum
 Fulmina, qui nimiae nouerat artis opem. 760
 Phoebe querebaris, Deus est, placare parenti,
 Propter te fieri quod uetat, ipse facit.
 Non ego te, quamuis properabis uincere Cæsar,
 Si uetat auspicium, signa mouere uelim.
 Sunt tibi flaminibus, Thrasimenaq; littora testes, 765
 Per uolucres æquos, multa monere deos.
 Tempora si ueteris quæris temeraria damni,
 Quartus ab extremos mense bis esse dies.
 Postera lux melior superat Masaniſſa Syphacem,
 Et cecidit telis Hasdrubal ipse suis, 770
 Tempora labuntur, tacitisq; senescimus annis,
 Et fugiunt freno non remorante dies.
 Quam cito uenerunt fortunæ fortis honores,
 Post septem lûces lunius actus erit.

- 775 Ite deam laeti fortem celebrate Quirites,
 In tyberis ripa munera regis habet,
 Pars pede, pars etiam celeri decurrite cymba,
 Ne pudeat potos inde redire domum,
 Ferte coronata iuuenum conuiuia lintres,
- 780 Multaq; per medias uina bibantur aquas.
 Plebs colit hanc, quia qui posuit de plebe fuisse
 Fertur, & ex humili scepra tulisse loco.
 Conuenit & seruis, serua quia Tullius ortus
 Constituit dubiae templa propinqua deae.
- 785 Ecce suburbana rediens male sobrius aede,
 Ad stellas aliquis talia uerba iacit,
 Zona latet tua nunc, & cras fortasse latebit,
 Dehinc erit Orion aspicienda mihi,
 At si non esset potus, dixisset eadem
- 790 Venturum tempus solstitiale die.
 Lucifero subeunte, lares delubra tulerunt,
 Hic ubi fit docta multa corona manu.
 Tempus idem Scatoris erit, quod Romulus olim
 Ante palatini condidit ora iugi.
- 795 Tot restant de mense dies, quot nomina parcis,
 Cum data sunt trabae templa Quirine tuae,
 Tempus luleis cras est natale calendis,
 Pierides coeptis addite summa meis.
 Dicite Pierides quis uos adduxerit illuc,
- 800 Cui dedit inuitas uicta nouerca manus;

L I B R U S S E X T V S .

Sic ego, sic Clío, clari monumenta Philippi
Aspicis, unde trahit Martia casta genus.
Martia sacrificio deductum nomen ab Anco,
In qua par facies nobilitate sua.
Par animo quoq; forma suo respondet in illa,
Et genus, & facies, ingeniumq; simul.
Nec q; laudamus formam tam turpe putaris,
Laudamus magnas hac quoq; parte deas.
Nupta fuit quondam matertera Cæsaris illi.
O decus, o sacra foemina digna domo.
Sic cecinit Clío, doctæ assensere sorores.
Annuit Alcides, increpuitq; lyra.

311
100
805

810

F I N I S .

Argentorati ex Aedibus Schurerianis,
Mense, FEBRVARIO.
Anno M. D. XXII.

Sic ego sic illo, clariora momenta Philippi
 A quibus modo natus Mariae castus gonus
 Mariae sanctae dicitur in nomine ad Aucto
 In qua pariter nobilitate
 Per animo deo formatus respondere illi
 Ergo, si fides in animo fuit
 Nec splendens formam tam in corpore
 Iustitiam magis hanc quod pariter
 Nihil sit quod non dicitur in Ceteris illi
 Quod hoc o laus formae dicitur homo
 Sic dicitur Cetero, hoc est efficitur totus
 Anne Aldebe, in corpore

208

210

FINIS

Argumentum adhibere Scholasticum
 M. FERRARIO
 Anno M. D. C. LXXII

Hic ubi sit deus in corpore
 Tempus idem Sextus erat, quod omnia essent
 Ante palam conditi ora iugi
 795 Tot restant de mente dies, quoti tanta parca,
 Cum data sunt trabes, ut quaeque Quaeque iuxta
 Tempus huius eras est, nate e cunctis
 Pueriles ceptis ad hunc usque
 Dicere Pueriles quis non aliter dicit
 Cui debet huiusmodi...

316

T V S.

promit eburnis,
as illa prius. 750
ndit in herbas.
ab angue dato,
lubria dixit,
e caput.
fynna recessu 755
acu,
sua fila teneri,
ui.
rexit in ipsum
at artis opem. 760
lacare parenti,
ipse facit.
bis uincere Cæsar,
ouere uelim.
naq; littora testes, 765
monere deos,
neraria damni,
se bis esse dies.
afaniffa Syphacem,
se suis, 770
nescimus annis,
prante dies
fortis honores,
ctus erit.